

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Correlation Study) เพื่อศึกษา

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.1.1 พยาบาลวิชาชีพที่ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลประจำการในแผนกผู้ป่วย

1.1.2 พยาบาลวิชาชีพผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

1.2.1 พยาบาลวิชาชีพ ปฏิบัติงาน ในโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป
สังกัดกระทรวงสาธารณสุข มีคุณสมบัติดังนี้

- 1) เป็นพยาบาลวิชาชีพปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์และ โรงพยาบาล
ทั่วไปที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุขของประเทศไทยเป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี
- 2) ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลประจำการแผนกผู้ป่วยในที่ต้องให้การดูแล
ผู้ป่วยโดยตรงได้แก่หอผู้ป่วยศัลยกรรม หอผู้ป่วยอายุรกรรม หอผู้ป่วยสูติรีเวชกรรม หอผู้ป่วยเด็ก
หอผู้ป่วยวิกฤต งานการพยาบาลผู้ป่วยโรคติดเชื้อ งานผู้ป่วยอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน งานห้องผ่าตัดและ
วิสัญญีพยาบาล
- 3) มีความเต็มใจ สมัครใจ ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา
- 4) กลุ่มตัวอย่างที่เป็นพยาบาลวิชาชีพจำนวนตัวอย่าง 270 คน เลือกได้โดย
ใช้การสุ่มตัวอย่าง แบบสุ่มเชิงเดียว (simple random sampling) จากประชากรที่ศึกษาจำนวน 26,739 คน
มีวิธีการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างดังนี้

1. การคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีของครอกเครน กำหนดค่า
ระดับความเชื่อมั่น 95 %ของการสุ่มตัวอย่าง (วิไล กุศลวิชัยกุล 2549)

$$\text{สูตร } n = \frac{n_0}{1 + \frac{n_0}{N}}, \quad n_0 = \frac{z_{\alpha/2}^2 CV^2}{r^2}, \quad CV = \frac{s}{\bar{x}}$$

โดยที่ N = จำนวนพยาบาลวิชาชีพที่ศึกษา = 26,739

n = จำนวนพยาบาลวิชาชีพตัวอย่าง

α = ความน่าจะเป็นที่ค่าประมาณผิดไปจากค่าจริงกำหนดให้ = 0.05

ดังนั้น $z_{\alpha/2}$ เท่ากับ 1.96

CV = สัมประสิทธิ์ความแปรปรวน = $\frac{s}{\bar{x}}$

s = ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน คะแนนคุณภาพชีวิตการทำงาน of พยาบาลวิชาชีพจาก
การทดสอบเครื่องมือวิจัย เท่ากับ 0.42584

$\bar{x}$ = ค่าเฉลี่ยคะแนนคุณภาพชีวิตการทำงาน of พยาบาลวิชาชีพจากการทดสอบ
เครื่องมือวิจัยเท่ากับ 3.3717

r = ค่าความคลาดเคลื่อนสัมพัทธ์ กำหนดให้เท่ากับ 0.015

$$\text{แทนค่าสูตร} \quad n_0 = \frac{1.96^2 \left(\frac{0.42584}{3.3717} \right)^2}{0.015^2} = 272.35$$

$$\text{ดังนั้น} \quad n = \frac{272.35}{1 + \frac{272.35}{26,739}} = 269.60 = 270$$

ดังนั้น จำนวนพยาบาลวิชาชีพตัวอย่างเท่ากับ 270 คน

2. การสุ่มตัวอย่าง การสุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มโรงพยาบาลศูนย์ตัวอย่าง และโรงพยาบาลทั่วไปตัวอย่างในแต่ละภาคภาคละ 1 แห่งด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสุ่มเชิงเดียว โดยการจับฉลาก แต่ละโรงพยาบาลตัวอย่าง คำนวณจำนวนพยาบาลวิชาชีพตัวอย่างโดยแบ่งตามสัดส่วนได้พยาบาลวิชาชีพตัวอย่างรวม 270 คน (รายละเอียดในภาคผนวก ก) จากการเก็บข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ได้รับคืนกลับมา เป็นแบบสอบถามที่สมบูรณ์สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 237 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 87.78

1.2.2 พยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ในการวิจัยครั้งนี้
 กำหนดคุณสมบัติของพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ดังนี้

1) เป็นพยาบาลวิชาชีพผู้ได้รับวุฒิปัตรีผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ (Advance Practice Nurses) จากสภาการพยาบาล เป็นเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปีปฏิบัติงานในโรงพยาบาลศูนย์ และ โรงพยาบาลทั่วไปที่สังกัดกระทรวงสาธารณสุข

2) ปฏิบัติงานในตำแหน่งพยาบาลประจำการแผนกผู้ป่วยในที่ต้องให้การดูแลผู้ป่วยโดยตรง ในฐานะของพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ได้แก่ หอผู้ป่วยศัลยกรรม หอผู้ป่วยอายุรกรรม หอผู้ป่วยสูติเวชกรรม หอผู้ป่วยเด็ก และหอผู้ป่วยวิกฤต งานการพยาบาลผู้ป่วยโรคติดเชื้อ งานผู้ป่วยอุบัติเหตุ-ฉุกเฉิน งานห้องผ่าตัดและวิสัญญี

3) มีความเต็มใจ สมัครใจ ยินดีให้ความร่วมมือในการศึกษา

4) จำนวนพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ที่ศึกษา 172 คน ส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ได้รับคืนกลับมา 121 คนคิดเป็นร้อยละ 70.35

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงาน แบ่งเป็น 2 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 ถามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในการทำงาน แผนกที่ปฏิบัติงาน

ส่วนที่ 2 คุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์

2.1 การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษา ทบทวนบทความ เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพชีวิตการทำงาน of พยาบาลวิชาชีพ ดังนี้

ส่วนที่ 1 ร่างแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย ข้อคำถาม 7 ข้อ ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา รายได้ ประสบการณ์ในการทำงาน และ แผนกที่ปฏิบัติงาน แล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและแก้ไขก่อนนำไปตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ

ส่วนที่ 2 ร่างแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน of พยาบาลวิชาชีพ และพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยสรุปสาระสำคัญตามกรอบแนวคิดของวอลตัน (Walton 1973) และนำมาสร้างข้อคำถามแล้วนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาและแก้ไขก่อนนำไปตรวจสอบหาความตรงตามเนื้อหา จำนวนข้อคำถามทั้งหมด 50 ข้อ ได้แก่

1. ค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม	จำนวน 6 ข้อ
2. สภาพการทำงานที่ปลอดภัยและส่งเสริมสุขภาพ	จำนวน 7 ข้อ
3. โอกาสในการใช้และพัฒนาความสามารถของบุคคล	จำนวน 7 ข้อ
4. โอกาสความก้าวหน้าและความมั่นคงในการทำงาน	จำนวน 6 ข้อ
5. การบูรณาการทางสังคมให้สอดคล้องกับหน่วยงาน	จำนวน 7 ข้อ
6. สิทธิส่วนบุคคลที่เกี่ยวข้องกับงานในหน่วยงาน	จำนวน 6 ข้อ
7. การทำงานและชีวิตโดยรวม	จำนวน 6 ข้อ
8. ความรับผิดชอบของชีวิตการทำงานที่มีต่อสังคม	จำนวน 5 ข้อ

ลักษณะแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด ประเมินคุณภาพชีวิตการทำงาน of พยาบาลวิชาชีพและพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ 8 ด้าน ลักษณะคำถามเป็นคำถามแบบมาตรวัด ประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ข้อคำถามทุกข้อเป็นคำถามเชิงบวกทั้งหมดโดยมีการให้ความหมายและค่าคะแนนในแต่ละระดับดังนี้

- 5 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านมากที่สุด (ร้อยละ 81- 100)
- 4 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านมาก (ร้อยละ 61-80)
- 3 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านปานกลาง (ร้อยละ 41-60)
- 2 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านน้อย (ร้อยละ 21-40)

1 หมายถึง ข้อความนั้นตรงกับความคิดเห็นของท่านน้อยที่สุด (ร้อยละ 1-20)

การแปลความหมายคะแนน มีเกณฑ์การคิดคะแนนคุณภาพชีวิตการทำงานโดยการนำคะแนนของผู้ตอบแต่ละคนรวมกันแล้วหาค่าเฉลี่ย โดยใช้หลักการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยของตัวแปรที่มีค่าในระดับมาตรฐานค่า 5 ระดับดังที่บุญใจ ศรีสถิตยัณรากร (2547) กล่าวไว้ดังนี้

ระดับคะแนนเฉลี่ย	ความหมาย
4.50-5.00	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับสูงมาก
3.50-4.49	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับสูง
2.50-3.49	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับปานกลาง
1.50-2.49	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับต่ำ
1.00-1.49	คุณภาพชีวิตการทำงานอยู่ในระดับต่ำมาก

2.2. การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยโดยศึกษาความตรงและความเที่ยงของแบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ ตามขั้นตอนดังนี้

2.2.1 การหาความตรงตามเนื้อหาของแบบสอบถาม (Content validity) โดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของข้อคำถาม ความครอบคลุมของเนื้อหา การใช้ภาษา และได้ทำการปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา หลังจากนั้นนำแบบสอบถามพร้อมโครงร่างวิทยานิพนธ์ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารการพยาบาลในสถาบันการศึกษา และ สถานพยาบาลสังกัดมหาวิทยาลัยของรัฐและสังกัดกระทรวงสาธารณสุข จำนวน 5 ท่านได้ทำการตรวจสอบความ ครอบคลุมของเนื้อหาและภาษาที่ใช้ โดยให้ทุกท่านตรวจสอบครบ คือการประเมินความตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาความสอดคล้องระหว่างสาระคำถามกับคำนิยามเชิงปฏิบัติการและกรอบทฤษฎีของมิติที่วัด ถือเกณฑ์ความเห็นสอดคล้องระหว่างสาระคำถามกับสาระของมิติที่วัดโดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับตัวแปร ประเด็นและมิติของตัวแปรการวิจัย (Index of Congruence: IOC) ซึ่งผู้ทรงคุณวุฒิประเมินพิจารณาถึงความเห็นและให้คะแนนรายข้อคำถาม (นิรัตน์ อิมามิ 2549: 4-55) ดังนี้

+1 เมื่อข้อคำถามนั้นตรงและสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

0 เมื่อไม่แน่ใจว่า ข้อคำถามนั้นตรงและสอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

-1 เมื่อข้อคำถามนั้นไม่ตรงและไม่สอดคล้องกับตัวแปรที่ศึกษา

คำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิจากสูตร

$$\text{สูตร} \quad \text{IOC} = \frac{\sum R}{N}$$

IOC หมายถึง ดัชนีความสอดคล้อง

$\sum R$ หมายถึง ผลรวมของคะแนนทั้งหมดของผู้ทรงคุณวุฒิ

N หมายถึง จำนวนผู้ทรงคุณวุฒิ

ถ้าดัชนีความสอดคล้องมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 0.5 ก็แสดงว่า ข้อคำถามหรือประเด็นที่จะทำการรวบรวมข้อมูลมีความตรง สำหรับข้อคำถามที่มีค่าต่ำกว่า 0.5 ผู้วิจัยได้ทำการพิจารณาปรับปรุงใหม่หลังจากนั้นผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้จากผู้ทรงคุณวุฒิมาคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามแต่ละข้อ ระหว่างข้อคำถามกับตัวแปร (IOC) โดยพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5-1.00 คัดเลือกใช้ได้และนำข้อคำถามที่มีค่า IOC น้อยกว่า 0.5 มาปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิดังต่อไปนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 7 ข้อ

ปรับแก้ข้อความ จำนวน 3 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตการทำงาน จำนวน 50 ข้อ

ปรับแก้ข้อความ จำนวน 12 ข้อ

สรุปหลังจากได้ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 5 ท่านโดยปรับแก้ข้อความจำนวน 12 ข้อได้แบบสอบถามจำนวน 50 ข้อจึงได้เสนอผ่านการเห็นชอบของอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ แล้วนำไปทดลองใช้เพื่อหาความเที่ยงต่อไป

2.2.2 การหาความเที่ยง(Reliability) ผู้ศึกษานำแบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงานของพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ที่ผ่านการตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา และได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้กับพยาบาลวิชาชีพ โดยการสุ่มทดลองใช้แบบสอบถามพยาบาลวิชาชีพในหอผู้ป่วย 6 หอผู้ป่วยในโรงพยาบาลมหาราชนครราชสีมาโดยเป็นพยาบาลวิชาชีพจากหอผู้ป่วยศัลยกรรมทั่วไป จำนวน 11 คน หอผู้ป่วยศัลยกรรมกระดูกและข้อจำนวน 10 คน และ หอผู้ป่วยวิกฤต หอผู้ป่วยอายุรกรรม หอผู้ป่วยสูติ-นรีเวชกรรมหอผู้ป่วยกุมารเวชกรรม หอผู้ป่วยละ 5 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 41 คน และทดลองใช้กับพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์จำนวน 3 คน จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ความเที่ยงของเครื่องมือ โดยการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค

(Cronbach's alpha coefficient) (ยวดี ฤาชา และคณะ 2532) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้ค่าความเที่ยงทั้งฉบับ เท่ากับ 0.94

3. การรวบรวมข้อมูล

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาเป็นผู้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง โดยดำเนินการดังนี้

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือแนะนำตัว และเอกสารรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากประธานกรรมการสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลศูนย์และโรงพยาบาลทั่วไป เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์ของการทำวิจัย และขออนุญาตเก็บข้อมูล ในพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 เมื่อได้รับอนุญาตให้เก็บข้อมูลแล้ว ผู้วิจัยติดต่อประสานงานกับหัวหน้าพยาบาลของแต่ละโรงพยาบาลโดยแนะนำตัวพร้อมอธิบายและชี้แจงวัตถุประสงค์การวิจัย ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลและแจ้งจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่มีอยู่ในโรงพยาบาลนั้นๆ

3.3 ผู้วิจัยส่งแบบสอบถามพร้อมทั้งสำเนาหนังสือที่ส่งถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาล และหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลจากสาขาวิชาพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราชถึงหัวหน้ากลุ่มการพยาบาล ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัยและจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการเพื่อส่งมอบแบบสอบถามให้กับพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายโดยขอความร่วมมือให้รวบรวมแบบสอบถามและส่งแบบสอบถามคืนผู้วิจัยทางไปรษณีย์ภายใน 2 สัปดาห์ ทั้งนี้ผู้วิจัยได้แนบซองเปล่าติดแสตมป์ที่มีชื่อ-ที่อยู่ถึงผู้วิจัยไปด้วย ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามจะได้รับการพิทักษ์สิทธิ์ไม่เปิดเผยข้อมูลเป็นรายบุคคล

3.4 เก็บรวบรวมข้อมูลตั้งแต่วันที่ 1 พฤษภาคม ถึง วันที่ 31 ตุลาคม 2553 รวมระยะเวลา 6 เดือน โดยส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ลงทะเบียนให้พยาบาลวิชาชีพกลุ่มตัวอย่างจำนวน 270 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาจำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 87.78 และเป็นพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์จำนวนที่ศึกษา 172 คน ได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 121 คน คิดเป็นร้อยละ 70.35

3.5 นำแบบสอบถามมาตรวจความถูกต้องและความสมบูรณ์ของข้อมูล และนำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลจำนวน 237 และ 172 ตามลำดับ และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

4.1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน มัชฐาน และส่วนเบี่ยงเบนควอร์ไทล์

4.2 ข้อมูลระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ วิเคราะห์โดยคำนวณ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4.3 เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณภาพชีวิตการทำงาน ของพยาบาลวิชาชีพและพยาบาลผู้ชำนาญเฉพาะทางการพยาบาลและการผดุงครรภ์ โดยใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ยสองกลุ่มตัวอย่างที่เป็นอิสระต่อกัน (Independent t - test) โดยที่ข้อมูลมีการกระจายเป็นแบบปกติ (normal distribution)